

OPONENTNÍ POSUDEK K DISERTAČNÍ PRÁCI

VARIARUM DELINEATIONUM ET PLERARUM PAULI PAGANI ET ALIORUM

Kresby Paola Paganiho a umělců z jeho okruhu v albech Vědecké knihovny v Olomouci

Veronika Lorencová

Ústav dějin křesťanského umění KTF UK

Praha 2021

Předloženou disertační práci připravila Mgr. Veronika Lorencová v rámci svého postgraduálního studia dějin umění na Ústavu dějin křesťanského umění KTF UK pod odborným vedením doc. PhDr. Martina Zlatohlávka, Ph.D. Hlavním tématem práce je umělecko-historické zhodnocení konvolutu kreseb významného severoitalského malíře Paola Paganiho (1655–1716), dochovaného ve Vědecké knihovně v Olomouci. Uvedenému souboru byla v minulosti věnována zasloužená pozornost ze strany zahraničních i domácích autorů. Jeho zpracováním se intenzivněji zabýval zejména profesor Milan Togner (Univerzita Palackého), který vedle několika samostatných odborných studií publikoval také samostatný, Paganiho kresbám věnovaný katalog (Milan Togner, *Paolo Pagani. Kresby / Drawings*, Olomouc 1997). Autorka disertace tedy na jedné straně měla usnadněnou základní orientaci ve zpracovávaném materiálu, na straně druhé před ní stál nelehký úkol orientace v dnes již rozsáhlé odborné literatuře, věnované Paganiho dílu a italských kresbám 17. století obecně. Jejím úkolem pak bylo položení nových interpretačních otázek a nalezení nových řešení otevřených problémů.

Autorka disertační práce pojednala Paganiho kreslířské dílo formou souvislého, do jednotlivých kapitol rozčleněného textu. Ne zvolila tedy formu soupisového katalogu, která by snad byla přehlednější, na druhou stranu by nejspíš poněkud zúžila prostor pro zevrubnou interpretaci několika tematicky koherentních celků.

V úvodu své práce autorka stručně představuje pole svého výzkumu a jeho cíle. Nejobsáhlejší část práce je věnována Paganiho umělecké tvorbě, především pak jeho kreslířskému umění. Autorka tu shrnuje poznatky o umělcově původu, o jeho školení a uměleckých východiscích i o jeho benátském pobytu. Dále kriticky reviduje okolnosti a dobu malířova příchodu do střední Evropy. Na základě dobových archivních pramenů pak upřesňuje také pravděpodobnou dobu Paganiho vstupu do služeb olomouckého knížete biskupa Karla II. z Lichtnsteinu-Castelcornu. Na tuto část navazují kapitoly o kresbách a realizacích souvisejících s Paganiho působením na Moravě. Další části jsou pak věnovány umělcově tvorbě a jeho kresbám, které vznikly po jeho návratu do Itálie. Závěrečné tři kapitoly

zhodnocují Paganiho tvorbu v širším kontextu dobové umělecké produkce, recepci Paganiho díla a jeho vztah k dílu olomouckého umělce Martina Antonína Lublinského, na obecný význam souboru jeho kreseb z olomoucké Vědecké knihovny a na jeho dosavadní vědecké zhodnocení. Práci doplňuje přehled použité literatury a doprovází ji i nadstandardně obsáhlý a kvalitní obrazový materiál.

Veronika Lorencová zpracovala zvolené náročné téma na vysoké odborné úrovni. Ve své práci nově pojednala rozsáhlý soubor vysoce kvalitních uměleckých děl. Přistoupila k němu s velkou akribií, s přehledem nad dosavadní literaturou a prameny i s dobrou znalostí dobové italské umělecké tvorby, která jí umožnila řadu kreseb spojit s konkrétními realizacemi a tím dále zhodnotit jejich význam. V disertaci se autorka ovšem představuje i jako citlivá a zkušená znalkyně, schopná přesvědčivě rozpoznat charakteristický a výjimečný rukopis Paganiho kreseb a odlišit jeho autorské práce od děl pocházejících z ruky jiných umělců.

Disertaci lze uvítat jako obsahově i formálně velmi zdařilou, kvalitní práci, která se snad dočká následného publikování. Snad jen na okraj lze navrhnout, aby se autorka v úvodu své práce přeci jen ještě poněkud důsledněji zamyslela nad sociální otázkou Paganiho původu v oblasti Luganského jezera, nad tradičním uplatněním umělců z této oblasti v různých evropských uměleckých centrech, a s tím pak např. nad svým úvodním konstatováním, že Paganiho „rodina se už po generace věnovala umělecké činnosti, avšak kvůli pouhé provinčnosti regionu nedosáhla jejich tvorba nikdy vysoké kvality“. Z provinčního regionu se po staletí etablovali špičkoví umělci, kteří se uplatňovali jak v Itálii tak Zápří. Pro nezasvěceného čtenáře by nejspíše bylo přínosné, kdyby z textu lépe pochopil kulturně-geografickou specifičnost alpského prostředí na hranicích Itálie a Švýcarska, pro které je označení Lombardie sice správné, ale příliš obecné. Větší vstřícnost vůči laikům by pak bylo nejspíš možné projevit i na jiných místech, např. u méně významných italských měst by v textu možná stálo za to upřesnit i region (např. v případě Fossombrone, ze kterého pocházel Diamantini). Tyto marginální poznámky ovšem nijak nesnižují celkový význam předložené práce.

Disertační práci Veroniky Lorencové považuji za odborně velmi kvalitní a rád ji doporučuji k přijetí.

V Praze, 30. ledna 2022

PhDr. Martin Mádl, Ph.D.